

Universitätsbibliothek Wuppertal

L. Annaei Senecae Tragoediae

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Amstelodami, 1662

Actus secundus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-770](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-770)

Adestne clarus sanguine ac factis Creo?

An æger animus falsa pro veris videt?

Adest petitus omnibus votis Creo.

205

203. *Clarus*] Iocasta frater. *Farn.* I 205. *Petitus*] Suprà vers. 109. *Id.*

ACTUS SECUNDUS.

OEDIPUS. CREON.

Reversus Delphis Creon nunciat jubere Deum ut mors Laij expurgetur, nec prius cessaturam pestem, quam in exilium mittatur interfectorem ejus; de quo, quia non nominatur, ambigitur.

Trimetri Jambici, & Tetrametri Trochaici, & quidam
heroïci hexametri.

Oed. **H**orrore quator, fata quo vergant timens,
Trepidumque gemino pectus eventu labat.

Ubi læta duris mista in ambiguo jacent,
Incertus animus scire cum cupiat, timet.

Germine nostræ conjugis, fessis opem

210

Si quam reportas, voce properata edoæ.

Creon. Responso dubia sorte perplexâ latent.

Oed. Dubiam salutem qui dat afflictis, negat.

Creon. Ambage nexa Delphico mos est Deo

Arcana tegere. *Oed.* Fare; sit dubium licet:

215

Ambigua soli noscere Oedipodæ datur.

Creon. Cædem expiari regiam exilio deus,

Et interemtum Laïum ulcisci jubet.

Non

206. *Fata*] Responsum Apollinis fatidicum. *Farnabius.*

207. *Gemino pectus eventu labat.*] Codex optimus: *gemino pectus afflictu.* Hinc & inde medium pectus affligitur. ac tantum non effligitur. *Gronovius.* *Gemino*] Felici an infelici. *Farnabius.*

212. *Perplexa*] Namque obscuro vera involvens ambages canit Apollo, ab obscuritate & ἀμφιβολοζία responsoform Λοζίας cognominatus: quem tamen alii ita dictum autu-

mant ab obliquo solis cursu vel transversis radiis. *Idem.*

214. *Ambage nexa*] *Stattius* 1. *Thebaid.* quos nexis ambagibus augur *Apollo* Ediderat. Et lib. 11. iterumque met oracula necit *In gemitus.* Sed *Florent.* quoque *flexa.* *Cicero* lib. 2. de *Divin.* *Oraculis partim falsis, partim flexilibus & obscuris.* *Stattius* 4. *Thebaid.* *Hac ubi fatur, Labitur & flexa dubios ambage reliquit.* *Gronovius.*

216. *Ambigua*] Quod dudum in *Sphingis* ænigmate feci. *Farnabius.*

219. 68*

Non
Haufr
Oed. I
Que
Creon
Torp
Ut fac
Et pi
Gem
Immi
Ac re
Incip
Et pa

219:
Farnabi
223:
dum.]
manicu
in Vene
horreo.
ditu hor
217:
reus &
que sacri
Montis
pruni fil
ca, qua
mum à
primum
phocles
Παρυνη
σι πρὸ
λαϊο
Afer
218:
ἤσος
Ἀρατρω
tem ser
228:
229:
cem Pa
230:
monstr
& deco
sponsum

Non ante cælo lucidus curret dies,
 Haustusque tutos Ætheris puri dabit. 220

Oed. Ecquis preceptor inclyti regis fuit?
 Quem memoret, ede, Phœbus; ut pœnas luat.
 Creon. Sit, precor, dixisse tutum visu & auditu horrida.

Torpor infedit per artus, frigidus sanguis coit.
 Ut sacrata templa Phœbi supplici intravi pede, 225

Et pius, numen precatus, rite summissi manus;
 Gemina Parnassi nivalis arx trucem sonitum dedit,

Imminens Phœbea laurus tremuit & movit domum,
 Ac repente sancta fontis lympha Castalii stetit.

Incipit Lethæa vates spargere horrentes comas, 230
 Et pati commota Phœbum. contigit nondum specum,

Emi-

219. Cælo] Vid. sup. v. 36. & 109. Farnabius.

223. Tutum; visu & auditu horridum.] Vossianus, Heinfsianus, Germanicus & meus horrido. Quod cum in Venet. reperisset Delrius, confecit, horreo. Melius Flor. tutum visu & auditu horrida. Gronovius.

227. Gemina] Duo vertices Tithoreus & Hyampeus, qui Phæbo Bromioque sacri. Farnabius. Parnassi nivali] Montis Phocidus, dicti à Parnasso Neptuni filio; vel potius à Deucalionis atca, quam λέωννα vocant, huc primum à diluvio delata. Idem. Proprium hujus montis epithetum. Sophocles νιφέντα vocat: & Panyasis, Περνησσόν νιφέντα θεοῖς Διὸς ποταπὸν περὶ σους, Ἰνέλο Κεσσάλιος Ἀγελῶν δ' αὐτὸς ἐπὶ ὕδασι. Dionysius Afer ἐν τῇ οἰκίῃ. ἀρχαῖα. Περνησσὸν νιφέντα ἐπὶ πλοχί. Delr. Arx trucem sonitum dedit,] Flor. truem fremitum. Gronovius.

228. Laurus] Suprà vers. 16. Farn.

229. Sancta fontis] Fontis ad radicem Parnassi Musis sacri. Idem.

230. Incipit Lethæa vates] Quid monstri Lethæa? Dira, aiunt, vel sui & decoris oblita. Alii, quia post responsum omnia obliviscabantur. Hoc

sensu ipsi potius sunt Letheï, & minime quid ipsos deceat, considerant, Quis unquam ita locutus? Vitiū quidem manifestarium. Phæbeid non habent nisi mali codices. Etruscus: Incipit loeta vates. Nihil habeo melius, quam quod Nic. Heinfsius conjecit: Incipit repleta vates. Quæ aliis solet dici Plena deo. Lucanus lib. 5. non unquam plenior artus Phæbados irrupit Paanmentemque priorem Expulit, atque hominem toto sibi cedere jussit Pectore. Gronov. Spargere] Non compta mansere coma, sed pectus anhelum, Et rabie fera cbrda tument; majorque videri, Nec mortale sonans afflata est numine quando iam propiore Dei. Farnabius.

231. Commota] Temulenta spiritu, quem ἀδύμει δαιμόνιος vocant, exhalante è specu Delphico, quo curra pascentes non procul ab ipso specu capras suas correptas lascivire animadvertisset pastor quidam Coretas nomine, & ipse periculum rei facturus accessit, ingressusque afflari & futura præcinere cœpit. atque hinc extructuna est inibi adytum, in quo & pegma, quo inscensu vaticinarentur Phæbades. Innitebatur id triplici basi, propterea illi tripodis nomen est inditum, hinc & Pytlæus

Emicat vasto fragore major humano sonus:

Mitria Cadmeis remeabunt sidera Thebis,

Si profugus Dirceen Ismenidaliqueris hospes,

Regis cade nocens, Phæbo jam notus & infans.

235

Nec tibi longa manent scelerata gaudia cædis,

Tecum bella geres; gnatis quoque bella relinques;

Turpis maternos iterum revolutus in ortus.

Oed. Quod facere monitu cœlitum jussus paro,

Functi cineribus regis hoc decuit dari,

240

Ne sancta quisquam sceptrâ violaret dolo.

Regi tuenda maxime regum est salus.

Queritur preemptum nemo, quem incolumem timet.

Creon.

Pythius dictus, à πύθων, id est, afflatus ex putredine terræ orto. Farnab. Oecumenius in cap. 16. Act. Pythia dicitur mulier quæpiam, quæ insidere solet tripodi Apollinis divaricatis cruribus; deinde hoc modo spiritus pravus inferne ascendens, & per loca mulieris transiens, eam insaniam replebat; & hanc solutis crinibus sub hac bacchari, spumamque ore cogebat emittere, & ita in debacchatione constitutam, insaniam verba profere. Delius.

233. Mitria] Rite autem hoc carminis genere refert Creon responsum. nam Hexametrum Pythio Apollini debetur. hac dicitur per carmina sortes, & ἴσθαι dictum quod hoc carminis genere ἐπονται πρὸς θεῶν ἡρώων τοῖς χρησμοῖς. vel etiam καὶ ἐξοχῶν. Farnabius. Sidera] Suavitas & æris puritas è miti & benigna fiderum configurationatione. supra vers. 36. Idem.

234. Dirceen] Thebas, juxta quas fons Dirce cujus aqua in Ismenum fuit. Idem.

235. Phæbojam notus] Vide Theb. vers. 243. Idem. Propter redditum oraculum Laio, quod explicui supra vers. 16. & cujus mentio apud Proclum in lib. de animâ. Alcinoum cap. 19. & Eusebium lib. 6. Præparat. cap. 6. Euripidis Scholiastes refert

fuisse tale: Λαῖς Λαβδακίδῃ, πατρὸν ἴσθαι ὄλεθρον αἰτῆς; Δάσω τι φίλον ἢδὲν ἀπὸ τοῦ πατρὸς ὕδρον ἐστὶν εἰς τὴν πατρὸς χεῖρας λαοῖν Φαῖσθαι. Laïs Labdaecida sobolis felix genus optas? Ecce, dabo carum natum: fors at ferer olim Illius ut percas manibus, & lumen amittas. Delius.

237. Tecum] Quæ Oedipo evenerunt. namque & ipse sibi oculos effudit; filiiisque duellum ortum est de regno. Farnabius.

238. Turpis] Per incestum matrimonium. videturque hic versus locum habere ante duos versus præced. Idem.

239. Quod facere] Vindicatum, quam oraculo monitus paro, oportuit jam tum sub ipso regis funere peractam fuisse. Idem.

242. Regi] Cædem regis ulcisci, regi & justum & utile. Idem.

243. Queritur] Duo lib. scripti, Querit. Nemo enim subditorum ulcisci solet necem Regis, quem timeverunt; illum non lugent, nec dolent latantur potius, & gaudent se jugo liberatos. hoc amplius regni successibus satagendum, ne inulta regicidia. Quid in hac mente vitii? nec in sequentibus. Nam aptè respondet Creon. Non ea (quam putas) causa omisit ultionis, & officii; sed quod major me-

Cre
Oed
Cre
Oed
Qu
Tu
Tu
Bis
Qu
Sor
No
Æq

Creon.
tuo i
zudic
The
civil
nefas
2
inter

quid
rum
tem
cur
tani
scuti
dica
runt
maj
ne e
stam
staba
dum
diu i
inqu
culu
cave
trati
inco
non
tur:
ma f
vers
auch

Creon. Curam perempti major excussit timor. 309

Oed. Pium prohibuit ullus officium metus? 245

Creon. Sphinx & nefandi carminis tristes minæ.

Oed. Nunc expietur numinum imperio scelus.

Quisquis deorum regna placatus vides;

Tu, tu, penes quem jura præcipitis poli;

Tuque, ô fereni maximum mundi decus, 250

Bis fena cursu signa qui vario regis,

Qui tarda celeri secula evolvis rota;

Sororque fratri semper occurrens tuo,

Noctivaga Phœbe; quique ventorum potens

Æquor per altum cœrulos currus agis; 255

Et

tus imminens, excussit illam sollicitudinem. Major hic metus: Sphix Thebas obsidens, & diras illas fortes civibus proponens, quas mox vocat, nefandi carminis tristes minas. *Delr.*

244. Major] Ne, ex oraculo, Laii interfector locastam duceret. *Farnab.*

246. Prohibent nefandi] Lipsium quidem hæc Oedipo dantem & priorum trium versuum personas mutantem merito hic oppugnat, & causam, cur mors Laii vindicata non fuerit, veram adscribit: sed ea istis verbis obsecutus, quam ipsum est oraculum, indicatur. Itaque posteriores in alia ierunt omnia, & carminis nefandi minas majoremque metum interpretantur, ne ex oraculo Laii interfector locastam duceret. At ejusmodi nulla exstabat dictio. Et si exstiteret, merendum erat id ludibrium fortunæ, quamdiu ignorabatur ille interfector, neque inquisitum & vindicatum erat id piaculum, quom non posset ab incognito caveri. Accidit huic versui plane contrarium Thebanae fortis, quæ fuit, ut incolium Sphinge qui ænigma solvere non poterant, diræ pœnæ subicerentur: hic eadem Sphinge sublata ænigma factus lectores cruciavit. Quare diversam Oedipodi rationem ineuntes auctore unico Mf. restituere nunc il-

lam nos oportet, & posthac legere: officium metus? Cr. Sphinx & nefandi carminis tristes minæ. Sic ille ob hanc quoque correctionem admirabilis codex. Iamque agnoscimus majorem illum metum, qui prohibuit vindicari Laium, fuisse Sphingem obsidentem Thebas & dium ejus carmen: dum scilicet quotidiana suorum funera Thebani lugent, longe illis fuit hæc generosa vindictæ cura. Sophocles: O. Καρὸν ἢ ποῖον ἐμπαδὸν τυραννίδῳ. Οὐτὰ πειρασὸς, εἰργε τῶτ' ἐξείδεναι; Κρ. Ἡ ποικιλῶδὸς Σφίγγις πῶς αἴσῃ ποσὶ σκοπεῖν. Μένοντας ἡμῶς τ' ἀφωνή, αἰσσεῖ γέβ. Plinius lib. 7. cap. 39. quam quidem injuriam lucrifecit ille, mercatus in luctu civitatis, quando arguere nulli vacabat. Tacitus lib. 4. annal. Neque senatus in eo cura, an imperii extrema dehonestarentur: pavore internus occupaverat animos, cui remedium adulatione quærebatur. Homerus Od. λ. Κατελείποντο ἡμεῖς Ἀκλωπὸν ἐν ἀδελφῶν, ἐπεὶ πότῳ ἀλλ' ἐπειγῆ. Gronovius.

249. Tu, tu,] Iupiter. *Farnabius.*

250. Tuque,] Phœbe. *Idem.*

253. Sororque] Vide quæ à v. 834.

Thyest. *Id. Occurrens:* Ibid. 836. *Id.*

254. Quique] Neptunus, non Æolus. *Idem.*

Et qui carentes luce disponis domos,
 Adeste. cuius Laïus dextra occidit,
 Hunc non quieta tecta, non fidi lares,
 Non hospitalis exulem tellus ferat.
 Thalamis pudendis doleat & prole impia, 260
 Hic & parentem dextera perimat suas;
 Faciatque (num quid gravius optari potest?)
 Quidquid ego fugi. non erit veniæ locus.
 Per regna iuro, quæque nunc hospes gero,
 Et quæ reliqui; perque Penetrales deos: 265
 Per te, pater Neptune, qui fluctu brevi
 Utrimque nostro geminus alludis solo,
 Et ipse nostris vocibus testis veni
 Fatidica vatis ora Cirrhæa movens.
 Ita molle senium ducat, & summum diem 270
 Se-

256. *Qui carentes*] Pluto. Farnab.

258. *Hunc non quietum tecta,*] Sic in Pall. esse notaverat Comelinus: inde receperunt. Prius edebatur *quieta*: & huic calculum suum apponit Florentinus. Gronovius. Hunc] Quas inscius interfectori Laïi imprecatur in suum ipsius caput ceciderant, vel etiam castitæ erant omnes hæc dixit. Farnab.

259. *Non hospitalis*] Nec enim admiserunt eum Athenienses, ut habet Sophocles in Oedip. Colonæo. Idem.

263. *Quidquid*] Parricidium & incestum quæ se effugisse credit, supra vers. 12. Idem.

264. *Per regna iuro,*] Mss. o, quos vidi, *gero.* quod si retineas, pro *regna*, malim *sceptra*, per sceptra enim iurate solebant reges. *Commel.* Græterus sic dici notat *imperium gerere*: sed addit nec diversa valde modo Tacitum: *si bi duxissent provincias.* Immo valde diverso: nam *ducere* ibi est fortitū, forte ducere. Tamen & sic Florentinus: *hospes gero.* Videturque esse dictum, ut *regnum agere* Floro, lib. 1. de Tullio: *regnum dolo partum sic egit industrie, ut iure adeptus videretur.* Et sequenti cap.

potestatem non melius egit, quam acquisserat. Solere autem ab antiquis hæc verba interdum promiscue usurpari ostendimus 4. Obs. 14. Gronovius.

265. *Penetrales Deos:*] Penates. Farnabius.

266. *Pater Neptune,*] Lucilius: *Vt nemo sit nostrum, quin pater optimus Divum, Vt Neptunus pater, &c.* Pater dicitur Neptunus, quia aquam significat, & ex aqua orti cuncta quidam Philosophi voluerunt: ideo Homerus, *Νεπτεωὺς δ', πατὴρ Ἰσπερος πείραται τέρουσαι.* & Virgilius noster: *Occunumque patrem rerum.* Claudianus in Panegyri. de Theodosii consulatione: *Hic confidit aquis, hic procreat omnia flammis.* Idem tradidit Epiphani. lib. 3. contra hæreses, quod & Cicero in Academ. prodidit. *Delrius.*

267. *Virumque*] Isthmo in quo Corinthus, suam, ut credidit, solum. Farnabius.

269. *Cirrhæa*] A Cirrha Phocidis oppido, ubi Apollinis oraculum, id est, ipse Apollo veni testis, per te iuro. Idem.

270. *Ita molle*] Sic pater meus (ut puta-

Secu
Sola
Ut n
Secu
Men
Cree
Cal
Tri
Secu
Uno

putav
tur,
avun
baa)
nupt
inter
diem
morte
Sum
Gutu
27
hic L
ceru
forte
quæ
tiæ s
adder
nam
Gern
quib
quod
caur
iaqu
cus fi
rur di
mam
hanc
maru
derit
minis
pro te
Senec
& in
nonne
tim.

Securus alto reddat in folio parens,
 Solasque Merope noverit Polybi faces,
 Ut nulla fontem gratia eripiet mihi.
 Sed quo nefandum facinus admiffum loco est,
 Memorato. aperto Marte, an infidiis jacet? 275
Creon. Frondifera sanctæ nemora Castaliæ petens,
 Calcavit arctis obfitum dumis iter;
 Trigemina qua se spargit in campos via.
 Secat una gratum Phocidos Baccho solum,
 Unde altus ima deserit, cœlum petens 280
 Cle-

putavit) Polybus non à me interficiatur, imo in longum feliciter extendat ævum: & Merope (quæ & aliis Peribæa) mater non mihi nupta, sola sciat nuptias Polybi, ut ego non peperero interfectori Laji. *Idem. Summam diem*] Certe *summum diem* hæc est dies mortis, quemadmodum & Martiali: *Summum nec metuas diem, nec optes. Gruterus.*

271. *Alto degat in folio*] Multum hic Lipsius amico suo debet, à quo doctetur, quid sit *degere in alto folio*. Sed forte non hoc ignorabat ille, verum quærebatur, an non melior huic sententiæ scripta lectio, reddat. Nunc hoc addendum, novitium esse *to degat*: nam in Mss. Gruteri novem, duobus Germ. Vossiano & nostro, *regat*: in quibusdam olim vulgatis *regnet*, in quodam *redat*. Gruterus nescit, an dicatur Latine *reddere summum diem*: itaque inclinatur suspicari, *cludat*. Etruscus firmat Lipsianum *reddat*: & videtur dictum, ut *vitam, spiritum, animam reddere*. Cicero pro Sulla: *lucis hanc usuram eripere vis plenam lacrimarum atque maroris? libenter reddiderit adempta ignominia sædisimi criminis*. Ovidius lib. 10. *Atque utinam pro te vitam tecumque liceret reddere*. Seneca Nat. quæst. 6, 1. *in luce hunc & in aperto spiritum reddam*. Agamemnonis: *fratrem reddat, aut animam statim*. Hercule Oetæo. *exigam panas*

tibi Reddamque vitam. Nascentes lucem & diem accipimus, morientes igitur reddimus atque dimitimus: imo quotidie, cum illucescit, accipimus diem, ubi advesperavit, reddimus. *Reddit igitur summum diem*, qui dimittit non recepturus. Troadibus: *Cum confusus oculis imposuit manum, supremusque dies salibus obstitit*. Gronovius.

274. *Quo nefandum facinus*] Immo *nefundum*: sic optimus cum Lipsiano: sic & olim voluit Delrius. *Idem*.

276. *Frondifera*] Laurifera, supra vers. 16. *Farnabius. Sanctæ*] Supra vers. 229. *Idem. Petens*] Lajus ad oraculum Delphicum proficiscens, qua trivium ducit Thebas, Corinthum & in Atticam & dicebatur *oxygen*. *Id.*

277. *Calcavit altis obfitum dumis*] Melius Florentinus, *arctis*. hoc est, *arctis* sive densis, nam ita fere semper in libris antiquis hæc vox scribitur. Gronovius.

280. *Vnde altus ima deserit*,] Sane optimus quoque *arva*: ut Lipsii Melisseus & Delrii Moguntinus, qui duo, est posteroiem valde recentem dicat, qui vidit, optimi sunt omnium, quos ante nos & Florentinum viti docti adhibuerunt. Nec quia tertio post versu vox eadem repetitur, suspētis potius libris me dare velim, qui alterum ostentant. *Idem. Ima*] Valles, planitiem. *Farnabius.*

Clementer acto colle, Parnassos biceps.

At una bimares Sisyphi terras adit,

Olenia in arva. tertius trames cava

Convalle serpens tangit errantes aquas,

Gelidumque dirinit annis Elei vadum.

Hic pace fretum subita prædonum manus

Aggressa ferro facinus occultum tulit.

In tempore ipso, sorte Phœbea excitus,

Tiresia tremulo tardus accelerat genu,

Comesque Manto luce viduatam trahens.

285

290

OEDI-

281. *Parnassus*] Sup. v. 227. *Farn.*

282. *Sisyphi*] Corcyram in Isthmo primum condidit Sisyphus Iatro, Æoli filius; deinde aucta ab Ephyre Oceani filia, *Ephyra* dicta est: ad summum à Corintho Marathonis filio, *Corinthus* nominata. *Idem.*

283. *Olenia in arvis.*] Mira hic Senecæ Geographia. Olenus non potest esse Bœotiæ, quam faciunt: nam Corinthus contraria Bœotiæ via aditur. Est ergo Olenus Achaïæ, quam intelligit Seneca. Sed quid sibi vult hic *amnis Eleus*, quem nisi Alpheum interpretari non possumus. At eadem via, quæ è Phocide Corinthum ducit, etiam ducit in Elidem, in remotiore Peloponnesi parte positam. Pausanias *Σχιστην* vocari ait viam, in qua Laius occisus, & sic dirimi, ut alia in Bœotiam, alia Corinthum, alia in Atticam vertatur. Ergo Atticæ nominari hic amnis debet, & aut fallor, aut is est *Ilissus*: ut scripserit forsitan: *amnis Ilissi vadum*. Cujus errantes dicit aquas, quia & in Hippolyto Mæandro eum comparaverat. Mss. quidam non *Elei*, sed *Elidis*, vel *Ellidii*. Valde autem vereor, ne Ilissum acceperit pro Cephisso, in quo *χερσυγγε* & *χερσυεργε*. Gronovius. *Olenia*] Bœotiam, ubi Olenus urbs. *Farnabius.*

286. *Pace*] Atque ita paucis stipatum. *Idem.*

287. *Facinus*] Cædem regis. *Idem.* *Occultum*] Sine indicio. *Idem.*

288. *Sorte*] Oraculo Phœbi monitus & iussus. *Idem.*

289. *Tremulo tardus accelerat gradus*,] Optimus: *accelerat genu*. Et notat idem ex quibusdam Comelinus. *Lævius* apud Gellium: *Corpore peccioreque undique obeso, Ac mente exsensa, tardigenulo senio oppressum*. Gronovius.

290. *Comesque*] Filiaque patrem dicens. *Farnabius.* *Manto*] Filia Tiresiæ, à cuius lacrymis denominatam *Claron*, sacram Apollini, ex scriptore Thebaidis refert Scholiast. Apollonii in lib. 1. vers. 308. etsi Nearchus & Theopompus aliter, ut refert idem Schol. rara quædam adferens. vide etiam Pausan. in Achaïc. qui prodit: cum Thebas Therfander Polynicis filius & Argivi cepissent; inter captivos Delphos abductam Manto, cum ejus pater Tiresias ad Haliartum in viâ fato fuisset functus. Iussit ab oraculo captivi in Asiam Coloniam ducere, eo transmisere; ad Claron inde positus castris, Cretenses cum exercitu occurrere, eosque ad Rhacium deduxere; qui Manto sibi in conjugem accepit; & ex ea Mopsam genuit. *Delr.* *Luce viduatam*] Tiresiam cœcum fuisse nemo negat, sed in cœcitatibus causa tradenda dissentiant Callimachus in hymno *εις λευκα & Περσευαδου*, Homeri scholiastes *Odyss. 2.* Nonnus *Dionys. 6.* Lucian. in *Astrol. Apoll. l. 3.* Bibl. *Ovid.* in *metam.* vide Politianum in *Miscell. c. 89.* & Falckenburg. in *Nonnum. l. 291.* 84.

OEDIPUS. TIRESIAS. MANTO.

Tiresias per aruspicium eruere Laii interfectorem tentat, sed re propter tristitia extispicia infecta ad necromantiam se convertit.

Oed. **S**acrate Divis, proximum Phœbo caput,
Responſa ſolve; fare, quem pœnæ petant.

Tires. Quod tarda fatu eſt lingua, quod quærit moras,
Haud te quidem, magnanime, mirari addeçet;
Viſu carenti magna pars veri latet.

295

Sed quo vocat me patria, quo Phœbus, ſequar.
Fata eruantur. ſi foret viridis mihi

Calidusque ſanguis, peçtore exciperem Deum.

Appellite aris candidum tergo bovem,
Curvoque numquam colla depreſſum jugo.

309

Tu, lucis inopem, gnata, genitorem regens,
Maniſta ſacri ſigna fatidici refer.

Mant. Opima ſanctas victima ante aras ſtetit.

Tires.

291. *Sacrate*] *Ω πάλιν νομῶν*
Τειρησία δίδωκε τε, ἀπὸ τοῦ τ' ἔργου
τῆς, &c. Sophoc. in Oedipo tyranno,
unde pleraque hujus Traged. deſump-
ta ſunt. *Farnabius.* Proximum]
In divinatione Apollini ſecundum.
nam & *Tireſia* oraculum fuit. *Idem.*

292. *Fare*] Divinare quis ſit ille
Laii interfector, quem fata ad pœnas
poſcant. *Idem.*

293. *Quod tardo fatum*] Non ne-
ceſſe eſt quærere, quid ſit tardare ſa-
tum. Optimus tamen cum *Voſſiano* &
Cruſeriano: *Quod tarda fatu eſt lin-*
gua, quod quærit moras. *Gronovius.*
Excusat ſe vates per ſenium & cœcita-
tem non valere vaticinio, velle autem
exquirere per extiſpicia.

295. *Viſu carentem magna*] *Flor.*
Voſſian. meus duoque *Germanici*, *ca-*
renti: & ſic legiſſe *Gellium Bernardi-*
num docent ejus commentarii. *Plau-*
tus ſane *Varroque* & *Cicero* ita lo-
quuntur. *Quibus* addimus *Silium* l. 12.
hoſtique propinquo Roma latet. *Nec*
ſpernendum alterum, quo nunc ſpe-

quentius utimur: *Latet me*: nam ſic &
alibi *Varro*, *Ovidius*, *Virgilius*, *Iuſti-*
nus: ſed relinquentium aut reſtituen-
dum cuique quod placuit. *Gronovius.*

296. *Phœbus*,] *Sup.* v. 288. *Phœbi*
oraculum. *Farnabius.*

228. *Pectore excuterem Deum.*] *Fl.*
Voſſ. & omnes *Deltii*, *exciperem*: quod
non eſt, cur ſequamur, inquit ille: re-
ſpexit enim *Seneca* illud *Virgilii*: *ma-*
gnum ſi peçtore poſſet Excuisse Deum.
Sed aliud voluit *Virgilius*, aliud *Sen-*
eca: ille oſtendit laborem vatis vix fe-
rentis incumbentem vim numinis, hic
promptam voluntatem Superis ſe, ſi
fieri poſſet, præbituri. *Lucanus* lib. 1.
nec ſite peçtore vates Accipiam. Lib. 5.
& *inſuero concepit peçtore numen.* *Me-*
dea: *Cum jam recepto Menas inſanit*
deo. *Herc.* *Oetæo*: *conceptum ferens*
Menas Lyaum. Longe aliud alterum
Agememnone: *dum excutiat deum.*
Excuterem deum non eſt vaticinari, ſed
furere ac vaticinari deſinere. *Grono-*
vius.

303. *Opima*] *Herc.* *Fur.* 908. *Farn.*

V 5

Stetit]

Tires. In vota superos voce solenni voca,
Araeque dono thuris Eoi extrue.

305

Mant. Jam thura sacris cœlitum ingeffi focis.

Tires. Quid flamma, largas jamne comprehendit dapes?

Mant. Subito refulsit lumine, & subito occidit.

Tires. Utrumne clarus ignis, & nitidus stetit,

310

Rectusque purum verticem cœlo tulit,

Et summam in auras fufus explicuit comam?

An latera circa serpit incertus viæ,

Et fluctuante turbidus fumo labat?

Mant. Non una facies mobilis flammæ fuit:

Imbrifera qualis implicat varios sibi

215

Iris colores, parte quæ magna poli

Curvata picto nunciat nimbos sinu.

Quis

Stetit] Placida, non reluctans, inf.
¶ *ercl.* 336. *Farnabius.*

304. *In vota superos voce solenni voca,*] Virgilio: *cessus in vota preces-
quo, Troj, ait, Anea?* Nempe deos
vocare. Quod proprie est, orare ut
suscipiant, quæ illis vovemus, nos-
que votorum compotes faciant. Sic
ipse supplet lib. 7. *divosque in vota vo-
cavit.* Et lib. 12. *Opemque dei non casta
in vota vocavit.* Gronovius.

305. *Thuris Eoi*] Sabæi. *Farnab.*

306. *Ingeffi*] Dedi, ut loquitur
Herc. Fur. 917. Plinius lib. 12. cap. 14.
ingere thura aris dixit. utrumque sol-
lemne vocabulum. *Deltrius.*

307. *Largas*] An carnes impositas
avide depasta est? quod latum signum.
Farnabius.

308. *Subito refulsit lumen*] Floren-
tinus, *lumine.* nempe ipsa flamma.
Gronovius. *Signum triste Oedipo por-
tendens, subitam ruinam è statu regio,
quo subito eveltus fuerat.* *Farnabius.*

309. *Utrumne clarus ignis,*] Habes
in iis quæ sequuntur Pyromantiæ,
Capnomantiæ, & Hieroscopiæ accu-
ratissimam descriptionem, cui simi-
lem apud alios scriptores non invento.
Pyromantiæ divinationis genus, quod

à flammâ capiebatur: *Capnomantia*
aliud, quod à fumo: *Hieroscopia*, ex-
tispicium est, de quibus vanissimis su-
perstitionibus, quid sentiendum, &
quam execrabilis sint, docere te po-
terunt D. Isidorus lib. 8. Origin. cap.
de Magis, Rhabanus lib. de præsiti-
giis Magorum. Ioan. Sarisberienfis
lib. 1. Polycratici cap. 12. & lib. 2.
à cap. 17. Gaudentius Merula in Me-
morabilium libris, & fufissime Mi-
chael Medina lib. 2. de verâ fide cap. 2.
Deltrius.

310. *Rectusque, &c.*] Haud nauci
est aliorum *Recensque*; neque eis quis-
quam accedit exemplarium nostro-
rum. Optimi erat auspicii, recta in cœ-
lum evolans flamma cum fumo. *Grut.*

311. *Comam,*] Flammæ. *Farna-
bius.*

313. *Fluctuante*] Non recta ascen-
dente. *Idem.*

315. *Imbrifera*] Pluviæ prænuncia
nube, jam in pluviam resolvi parata.
Idem. *Varios*] Puniceum, viridem,
cœruleum. *Idem.*

317. *Curvata*] In arcum curvata se-
micirculo minorem, cuius ratio est,
cum roseidus humor quasi subiectum,
cum solis quasi efficientis superior

pats,

Qu
Cæ
San
Sec
Dis
Dis
Lib
Am
Ips
Et
Qu
Int
Qu
Sol
Qu
Iter

pats,
Farn
31
Opti
abit.
la, a
pro p
provi
Flam
guitu
Oedip
32
fatre
vis di
cubiti
neut
nus li
& ost
Scina
ne su
Deltri
324
tices
nurs
32
pnom
Idem
pats,

Quis desit illi, quisve sit, dubites, color.
 Cærulea fulvis mista oberravit notis,
 Sanguinea rursus; ultima in tenebras abit. 320
 Sed ecce pugnax ignis in partes duas
 Discedit, & se scindit unius sacri
 Discors favilla. genitor, horresco intuens,
 Libata Bacchi dona permutat cruor,
 Ambitque densus regium fumus caput. 325
 Ipsosque circa spissior vultus sedet,
 Et nube densa sordidam lucem abdidit.
 Quid sit, parens, effare. *Tires.* Quid fari queam
 Inter tumultus mentis attonitæ vagos?
 Quidnam loquar? sunt dira, sed in alto, mala. 330
 Solet ira certis numinum ostendi notis,
 Quid istud est, quod esse prolatum volunt,
 Iterumque nolunt, & truces iras tegunt?

Pu

pars, quorum utrumque pyramidale.
 Farnabius.

320. *Ultimum in tenebras abit.*]
 Optimus elegantius: *ultima in tenebras
 abit.* Ut apud Terentium *prima fabu-
 la*, apud Ciceronem *prima provincia*
 pro primis partibus vel locis fabulæ &
 provinciæ. Gronovius. *In tenebras*]
 Flamma hæc nigra apparet vel extin-
 guitur, quod Pyromantice cecitatem
 Oedipo prædicat. Farnabius.

321. *In partes duas*] *Quod designat
 fratres Eteoclem & Polynicem in vi-
 vis discordes, mutisque vulneribus oc-
 cubituros, atque ubi eidem rogo impo-
 nentur flammam se divisuram.* Luca-
 nus lib. 1. — *Vestali raptus ab ara Ignis,
 & ostendens confectas flamma Latinas
 Scinditur in partes, geminoque cacumi-
 ne surgit Thebanos imitata rogos* —
 Delrius. Farnabius.

324. *Libata*] *Horrendum dictu la-
 tices nigrescere sacros, Fusæque in obscuro
 se vertere vina cruorem.* Farnab.

325. *Ambitque*] Hoc etiam è Cap-
 pnomantia, regi cæcitatem portendit.
 Idem.

328. *Effare.*] Divinando. *Idem.*
Quid fari queam] Male interp. fari,
 exponunt, loqui, est enim hic *αὐτοφω-
 τος*. Varro lib. 5. de ling. Latina,
 ita scripsit; Qui divina prædivinando
 solent fari, fatidici dicti. Ennius; *Ar-
 que Anchises doctus Venus quem polstra
 dearum Fari donavit, divinum & pe-
 ctus habere.* Delrius.

329. *Inter tumultus mentis attonitæ
 vagos?*] Idem, *vagus*. Ego nimirum
 vagus & incertus, ubi consistam, quid
 statuam, quid teneam. Gronovius.

330. *Sed in alto,*] Sed obscurita-
 tis caligine tectâ nec eruenda facile.
 Farnabius.

331. *Solet ira*] Iram Deorum per
 exta, eorumque indicia denotari exi-
 stinabant. Statius 4. Thebaid. — *aut
 verum spirantibus extis.* Tibullus lib. 1.
 eleg. 9. *fibram* vocat Deorum *onsciam*,
 & eleg. 11. Deorum nunciam. Del-
 rius.

333. *Iterumque*] Sequentia enim
 signa offuscant priora. & huc referri
 potest illud vers. 320. *ultima in tene-
 bras abit.* Farnabius.

Pudet Deos nescio quid. huc propere admove,
 Et sparge falsâ colla taurorum mola.
 Placidone vultu sacra & admotas manus
 Patiuntur? *Mant.* Altum taurus attollens caput,
 Primos ad ortus positus, expavit diem;
 Trepidusque vultum solis & radios fugit.

Tires,

334. Nescio quid.] *Incestus innuitur Oedipi cum matre.* Farn. Propere] Riturum sacrificandi sic accurate Dionys. Halicarnass. lib. 7. *Consules sacerdotisque quibus fas erat, lotis manibus, & lustratis aquâ purâ victimis, molaque conspersis earum capitibus, votisque punicipatis, ministros eas mactare jubebant: quorum alii stantem tum etiam hostiam recte feriebant in tempora, alii cadentem cultris excipiebant; mox directo tergere, concidebant membratim, delibatasque ex singulis extis, aliisque membris primitias, farre obvolutas, in canistris offerrebant sacrificantibus; qui aru impostas succendebant, & vinum insuper adfundebant, quæ singula in sacrificiis Græcorum sacrificari solita, apud Homerum licet videre. (mox subiungit Homeri loca) eaque etiam etate meâ Romanis in sacris observare comperi. Hæc ille. Delirius. Admove] Ante aram statue. rituale vocabulum, ut docet Briffonius, & alii. Idem.*

335. Sparge salsa, &c.] Ab hoc ritu victimæ dicebantur immolari, auctore Servio in 4. & in 10. An. Glossar. Græco-Latin. *molacio ἀλισμῶ. molator ἀλιστής.* num forte rectius legamus, ἀλισμῶ & ἀλιστής; nam ἀλισ saltugo & mola in sacrificiis salsa, quid mola sit, docet Festus: *Immolare, est molâ, id est, farre molito & sale hostiam perspersam sacrare.* Vult Briffon. *molam* vocari far molicum & salitum; addere potuit & *tostum*, hoc est, ador seu adus ex eodem Festo & Anfonio. Verum quia hic non Romanum, sed Græcicum sacrificium describitur, opinor Senecæ *molam* accipiendam de farre non fieso, sed integris frugibus.

Scribit enim Turnebus lib. 7. ad verfar. cap. 13. Græcis in more positum fuisse, hostiis fruges integras, non tritas nec molitas inspergere: & argumento esse, quod eorum molæ vocentur ἐλαί seu ἐλοχύται, quæ erant hordeæ integri, & frugum cum sale admixto: usos autem Græcos, ut Theophrastus prodidit, in sacris hordeo non molito, in prisca vitæ memoriam, quando homines, solidis, non contulis, aut fractis frugibus vescebantur. Frons ergo victimæ à Græcis solido farre perspergebatur: postquam tamen mactata & in partes erit divisa, singulæ partes adolendæ, polline, quemadmodum apud Romanos, conspergebantur, ut ex Homero Dionys. lib. 7. affirmavit. Homer. Odys. 8. Καὶ τὴν ἰδὴ ἐν πύλαι βαλλε, πάλιν αὖ ἐλαί τε ἀλίσθ. Et partem quidem in ignem jecit, miscens farinæ flori. Idem.

336. Placidone] Sacrum ingratum censebatur, si hostia artis admota refugeret, reluctaretur, mugitum icæ daret, aut non placide & recte caderet. Farnabius.

338. Expavit] Hoc etiam Hierosolymio, regis cæcitas prædicatur. Idem.

339. Trepidusque vultum solis & radios] Hoc quidem à Lipsio: & subscribit Florentinus. Tamen hoc mihi magis suspectum, quam quod antea vulgabat: *vultum obliquat & radios fugit.* Primum ipsum hoc non est tale, ut indocti correctoris videatur. Sic Thyeste: *Obliquatque oculos oraque comprimit.* Deinde videtur sublatum ab illis, qui radios non putabant intelligi, si vox solis abesset. Non enim hoc plebejum. Ovidius lib. 7. metam. cen-

Tires. Unone terram vulnere afflicti petunt?

Mant. Juvenca ferro semet imposito induit,

Et

traque diem radiosque minantes Oblinquantem oculos. Stautius prima Thebaid: inatpēctos caelo radiisque penates. In epichalamio Stella: Excludunt radios silvis decussa vetustis Robora. Audacius etiam Graeci, ἀκτῖνα. Aristophanes Ορησιν. Οὐδ' αὖτ' ἤμερμὴ πύργος ἢ μέγας Ἀκτῖς τηλαυγῆς Πάλπῃ. Libanius decl. 6. ἡδὺ μὲν, ὡ βεβλή, τ' ἀκτῖν' ἀπὸ δπλαύειν κ' τρυφῶν. Idem in Iuliani necem: γεμυρωμένῃς μέσῃς ἡμέρῃς ἐν μεσημέρῳ τῶν ἀκτῖν' πικρῶνδρον. Gronovius.

340. Vnone] Quoto mallei icū cadunt victimæ? hoc enim observatum in aruspicina.

341. Invenca] Sic Iocasta uno vulnere se occidit. Factitibus. Ferro semet imposito induit,] Lipsii liber, imposito: non male, ait ille, de securi: vulgata tamen recta, de cultris quibus cadentem excipiebant & jugulabant. Nimirum versus sequentes videntur significare non se securi desuper perfactum collum, ut alias solebat, sed jugulum præfectum. Gruterus nihil mutandum esse ait pluribus demonstratum sibi in libro peculiari de expositionibus infantum. Tamen & Delr. Flor. Voss. imposito. Et credible est ad certiorē popæ icūm præbandum, ut nunc quoque sit mactandis bubus, victimas τετραχελίδος & resupinatas, (interdum utique quum superis diis sacrificarent, ut voluit Delrius) ut ita erecto & aperto jugulo tam bene impositum ferrum quam suppositum dici possit pro applicito. Homerus vocat αὐτῆρῃν primo & secundo Iliados. Ad priorem locum Eusthatius: Εἰς Ἐλληνισμῶν, εἰ μὲν τοῖς ἀνὸς ἔθου ἀνακλῶν τ' ἔῃ ἱερεῖς τετραχελὸν, ὡς τε ἀφορῶν ὡς εἰς ἕρανδον, ἔῃ ἐλέρῃς τῆσθε αὐτῆρῃν ἐν παρῳῆσθε δὸς λέξῃσιν, ἢ αὐτῆρῃν ἐν συνησθε κτ' ὅφῃν. τῆσθῃν ὀπίσσω ἔλκειν κ' ἀναφέρειν ἐν τῷ ἀνακλῶν. ὁ δὲ

ἑρμηνεύειν δοκεῖ Σοφοκλῆς, ἐν τῷ ἀνὸς πῆσθῃν ἐσφάξεν. Εἰν ἄρῳτῳ ἤρωσιν ἢ ὅλων τοῖς κῆρυχῶν τοῖς ἔρωσιν, κῆρυχῳ τῷ ἱερεῖον ἀποβλέπων ἐσφάξῃτο. Scholiastes Apollonii ad lib. 1. v. 165. Οταν ἐν λέγῃ ἐπὶ τῷ ἡλακῆσθῃν ἐρῳσῃ τῷ λῖνα, τῆσθε φῆσθῃν, ὅτι μέγῃς ἔῃ ἀκρῳτῆς μέερωσ ἔῃ ἔσθ' ἀνείκῳσῃν τῷ ἔσθῃ. Quo adjuvatur vis ejus verbi. Nam quod addit Gruterus, non videre se quomodo juvenca induat se cultro imposito, facilis est responsio, subfultando aut impellendo se & irruendo in ferrum, antequam id victimarius urgeat. Lactantius ad 4. Thebaidos: Sacerdotum consuetudo talis est, ut aut ipsi percutiant victimas, & Agones appellantur, aut sic tenentis cultrum alter impingat. Gron. Opposito induit,] M. f. meus, imposito. Virg. 3. Georg. Ἄσὸ vix suppositi tinguntur sanguine cultri. Sed hæc contraria sunt: nequaquam. Nam à Cleone 1. Argonaut. sī Natali in Mytholog. credimus, proditum fuit, veteres superis sacrificantes, resupinatarum jugulum sursum convertisse; cum inferis faciebant, earumdem collum deorsum terram versus deprimere solitos. quod & Mytilus docet his verbis; εἰάθῃσιν ἱερεῖς τῷ ἔντομῳ τοῖς κῆρυχῳ ἱερεῖς ἐναγῆσθῳνδρον ἐν τῇ γῆ δασοτέμεινδῳ τῶν κῆρυχῳ. ἔσθῃ ὅφ' ἡρῳσ τοῖς κῆρυχῳ τοῖς ἔσθῃσιν ἀνὸς ἀναερίφῃσ τ' ἱερεῖων τ' τετραχελὸν (σφάξῃσθῃσ). Recte ergo Virgilius dixit suppositi, cum loquatur de inferorum sacrificio, quo culter quodammodo victimæ jugulo supponebatur: quare & lib. 6. Aneid. Supponunt alii cultros — recte etiam noster dixit imposito, cum agat de superiorum sacrificio, quo culter hostiæ collo quasi imponebatur. Vnde apparet verissimam esse optimi mei cod. scripturam. Delrius.

Et vulnere uno cecidit: at taurus, duos
Perpessus ictus huc & huc dubius ruit,
Animamque fessus vix reluctantem exprimit.

Tires. Utrum citatus vulnere angusto micat,

345

An lentus altas irrigat plagas cruor?

Mant. Hujus per ipsam, qua patet pectus, viam

Effusus amnis: hujus exiguo graves

Maculantur ictus imbre. sed versus retro

Per ora multus sanguis atque oculos redit.

350

Tires. Infausta magnos sacra terrores cient.

Sed ede certas viscerum nobis notas.

Mant. Genitor, quid hoc est? non levi motu, ut solent,

Agitata trepidant exta; sed totas manus

Quatiunt: novusque profilit venis cruor.

355

Cor marcet ægrum penitus, ac mersum latet:

Liventque venæ; magna pars fibris abest;

Et felle nigro tabidum spumat jecur.

Ac,

342. *At taurus,*] Oedipus binis vulneribus oculorum cecus erravit, & vix tandem apud *σεμνός θεός* mortem oppetiit. *Farnabius.*

347. *Vivus per ipsam,*] Quum sic aut *Vnius* aut *Hujus* in libris invenisset *Gruterus*, quamquam non abhorrens ab ultimo, medium pejus elegit. *Flor. Hujus.* *Gronovius.* *Viam*] *Vulnus.* *Farnabius.*

348. *Amnis:*] *Copia sanguinis.* *Id. Exiguo*] *Modico cruore.* *Idem.*

351. *Infausta*] *Terruit ipse color vatem,* &c. *Lucan. 1. Et animosa hac exta.* *Idem.*

353. *Non levi motu,*] *Hanc inspectionem rite fieri putabant, si adhuc vivæ pecudis utero erepta exta, palpitaient, strepidarentque, ut patet ex Atrobio lib. 7. adv. gent. hic dicit; non levi motu, quia ingentes tumultus instabant.* *Delrius.* *Vt solent,*] *Quando læta nunciunt.* *Idem.*

354. *Extæ;*] *Thyest. vers. 763. Ex visceribus, propriè cor, jecur, & pul-*

mo vocantur exta; quia hæc maximè exstantia Diis profecabantur. *Idem.*

355. *Novusque*] *Juvenum Eteoclit & Polyneis.* *vel lege novusque, id est, non solitus & usitati coloris.* *Farnab.*

356. *Cor marcet ægrum*] *Oedipus.* *Idem.* *Iam enim Haruspices Græci cor inspiciebant, quod Romani demum post Pyrrhi ex Italiâ discessum facere cœperunt.* *Plinius lib. 11. cap. 7. Delrius.*

357. *Liventque venæ;*] *Plena est hæc Senecæ ominosorum extorum descriptio: cum qua videtur certate voluisse Lucanus lib. 1. quem fuerit non inutile cum eâ conferre.* *Terruit ipse color vatem, nam pallida terrii viscera tincta notis, gelidoque infecta cruore Plurimus asperso variabat sanguine livor. Cernit tabe jecur madidum, venasque minacet Hostili de parte videt.* *Idem.* *Magna*] *Fratrum concordia desicit.* *Farnabius.*

358. *Felle nigro*] *Odio fratrum.* *Id. Probatur hoc versiculo inspectoribus*

etiam

Ac, semper omen unico imperio grave,
 En capita paribus bina confurgunt toris;
 Sed utrumque cæsum tenuis abscondit caput
 Membrana latebram rebus occultis negans.
 Hostile valido robore infurgit latus,
 Septemque venas tendit. has omnes retro

360

Pro-

etiam atræ bilis folliculum curâ fuisse: quem suo hic loco, nempe in jecore, cui adhaeret, posuit. *Delrius.*

359. *Semper omen*] Duos enim Principes, & de Principatu contentionem minatur. *Idem. Vnico*] Huic maximè, omni tamen imperio minax. quare hujusmodi extra Livius lib. 27. & Valerius lib. 1. cap. 6. *minus lata*, vocant. M. Marcello Cos. duo jecinoris capita visa, eo qui necem præcessit die, affirmant, Livius, Valerius, Plinius, & Plutarchus. *Idem.*

360. *Capita bina*] In extis observabantur maximè summitates fibrarum, *τὸν κρυπτόν* & jecoris caput, quod ex natura unum, si quando duo reperirentur, ominosum illud & præter naturam. *fid. & imaginaria erant capita, de quibus mox.* Farnabius.

361. *Sed utrumque*] Sed utrumque caput jecinoris delitescens in membrana involucris, cum triste sit ostentum, velle Deos hæc in præsens celari significat, veram parvo interjecto tempore, nota fore patricidium & incestum Oedipi. *Idem. Abscondit*] Exultima- bant jecinoris caput non apparens grave Imperatori aut Reipubl. infortunium portendere. Iul. Obsequens in lib. de prodigiis, Q. Metello, & T. Didio consulibus, apud ædem Apollinis Decemviris immolantibus, caput jecinoris non apparuisse. accidit hoc ipsum Postumio, Catoni, Herennio, & Lucilio Lupo. Artianus lib. 7. hist. Alex. scribit Pythagoram, antequam Alexander obiret, hostiam immolasse, & sine capite jectur inventum; idemque illi contigisse pro Hephæstione & Perdica sacrificanti; qui omnes statim

post mortui sunt. Non cæsum modo caput erat, sed etiam in membrana ejusdem involucris delitescens, ut vix potuerit magnâ curâ & diligentî investigatione inveniri. exempla producit Barnabas pag. 26. & 27. Ego etiam nonnulla prior Adversar. *Delr.*

363. *Hostile*] Atuspices quidem mente & imaginatione dividebant exta duas in partes; hanc amicis tributam *Familiarem*, illam inimicis *Hostilem* vocabant deinde ex utriusque partis habitu eventura conjiciebant. hic itaque ariolatur vires adversæ partis. scil. Polynicis cum sex aliis ducibus, quos *septem vena denotant.* Farnab. Vnde jam manifestum cur Livius lib. 8. tradiderit; *caput jecinoris, à familiari parte cæsum haruspex dicitur ostendisse; & Lucanus hostilem partem, noster hostile latus nominatint.* Ad duplex istud latus, partem, seu caput, videbatur conssequi etiam duplex *fissum*, unum hostile & noxium, alterum propitium & amicum. *Fissum*, puto vocasse, lineam seu cratitem quandam imaginariam, exta & fibras bipartito dividentem & interfecantem; quem frustra quæras in corporis verâ dissectione, meminisse Cicero in lib. de Divinat. & de Nat. Deorum. Filium hoc dividebant etiam in *familiare & vitale*, ut notat Turnebus lib. 4. cap. 18. & *vitale* dictum putat ceterorum extorum; *familiare*, tantum jecoris: & nititur auctoritate Lucani; & Ciceronis, qui inquit: *Fissum familiare & vitale tractant.* *Delr.*

364. *Septemque venas*] Præterdit venas salientes & celeri (ut ait Lucanus) pulsus motas; quod hostilium præcliorum signum. *Idem.*

365. Li-

Prohibens reverti limes obliquus fecat. 365
 Mutatus ordo est. sede nil propria jacet;
 Sed acta retro cuncta. non animæ capax
 In parte dextra pulmo sanguineus jacet.
 Non læva cordis regio. non molli ambitu
 Omenta pingues viscera obtendunt sinus. 370
 Natura versa est. nulla lex utero manet.
 Scrutemur unde tantus hic extis rigor.
 Quod hoc nefas? conceptus innuptæ bovis,
 Nec more solito positus, alieno in loco
 Implet parentem. membra cum gemitu movet. 375
 Tremulo rigore debiles artus micant.
 Infecit atras lividus fibras cruor;
 Tentantque turpes mobilem trunci gradum:
 Et inane surgit corpus. ac sacros petit

Cornu

365. *Limes*] Fissum, seu linea commentitia ex mente aruspiciis, extra bipartito dividens. *Farnab. Obliquus*] Hostilis, vel transversus cum sit, ostendit hostes non reversuros. *ceciderrunt autem duces ante Thebas ad unum Adrastum. Idem.*

366. *Mutatus ordo est.*] Lege Vesaliium, & alios Anatomicos, & videbis adcuracionem nostri etiam in istis. *Delrius.*

367. *Retro cuncta.*] Inversa. *Farn. Animæ*] Spiritus & æris vitalis capax. *Idem.*

369. *Non læva cordis regio;*] Florentiæ habetur, *cordi.* Puta, integra vel salva est. *Idem viscera,* ut voluit Scaliger. *Lucanus: produuntque suas omenta latebras. Gronov. Non molli*] Manu tentans viscera ex diftento & rigido utero concepisse fordam juvencam miratur. *atque hæc intellige de Iocasta partu ex illicito concubitu. Farnabius.*

370. *Omenta*] Sic fatiscunt, ut quæ debebant obnubere viscera, rimis suis illa potius prodant, sic *Lucanus* interpretatur. *addit, non molli ambitu, so-*

lent esse tactu mollia, ut pingua: sed nunc sunt rigida & aspera. *Aliena ab hoc loco,* quæ de carnibus immolatiis omento regendis referuntur à *Turnebo lib. 7. advers. cap. 13. Delrius.*
 372. *Tantus hic extis rigor.*] Abieci personam *Tiresiæ,* ut ipsa adhuc loquatur *Manto,* accingarque se ut exploret causam rigoris. *Gruterus.*

373. *Conceptus infausæ bovis,*] *Libet, innuptæ bovis.* Atque ita sanæ duplex monstrum: quod nec suo loco factus, quod nec in vaccâ. *Suprajuvencam* appellavit: & solent tales eligi ad facta. *Lipsius.* Non aliter *Florentinus.*

377. *Infecit arctas*] Admiserunt alii *atras,* quibus non adjicio calculum, nam si *fibra atræ,* non utique potuit apparere in iis livor. *Gruter.* Sed adjicit illis calculum *Florent.* *Atras* autem dicit non natura sua, sed propter ipsum illum cruorem lividum. *Gron.*

378. *Tentantque*] *Victimæ* femineces surgere & effugere conantur, sed frustra. *Farnabius.*

379. *Et inane*] Iam extractis extis. *Delrius.*

Cornu ministros. viscera effugiunt manum. 380

Neque ipsa, quæ te pepulit, armenti gravis

Vox est, nec usquam territi resonant greges:

Immugit aris ignis, & trepidant foci.

Oedip. Quid ista sacri signa terrifici ferant,

Exprime: voces aure non timida hauriam. 385

Solent suprema facere securos mala.

Tires. His inuidebis, quibus opem quæris, malis.

Oedip. Memora, quod unum scire cœlicolæ volunt,

Contaminarit rege quis cæso manus.

Tires. Nec alta cœli quæ levi penna secant, 390

Nec fibra vivis rapta pectoribus potest

Ciere nomen. alia tentanda est via,

Ipse evocandus noctis æternæ plagis

Emissus Erebo, ut cædis auctorem indicet.

Referanda tellus. Ditis implacabile 395

Numen precandum. populus infernæ Stygis

Huc extrahendus. ede, cui mandes sacrum.

Nam

381. *Nequa ipsa,*] Nec mugitus quem audis boum est, sed sanguinis in aris. *Farnabius.*

383. *Immugit ara segnis,*] Et hoc è pravorum codicum turba subjectum. *Pisæ* editiones: *Immugit aris ignis & trepidant foci*: idque totum habet optimus liber. Abcant *ara segnes* cum *crepitantibus fociis*. *Gronovius.*

386. *Solent*] Extrema mala timorem tollunt, desperatosque reddunt. *Farnabius.*

387. *Hu inuidebis,*] Non sunt hæc extrema mala, verum ea imminent, quæ si presentibus conferantur, bona sunt, habeasque cur his inideas. *Idem.*

388. *Memora,*] Effare tantum quod otaculum patesceri vult, quis Laium interfecerit. *Idem.*

390. *Alta cœli*] Augurium. *Id.* *Penna qua levis secat,*] Recte hanc scripturam improbaverunt viti sum-

mi. Alia namque & verior est in Flor. *Nec alta cœli qua levi penna secant.* Itaque duo codices in Germania nobis visi, & *Vossiani* & *Heinsianus* alter minore forma, quem nunc demum adhibere incipio: nisi quod hi *secat.* Quæ secant nempe animalia volucra, vel volucres. Nec necesse tum viro docto: *qua levis penna secant.* *Gronovius.*

391. *Fibra*] *Aruspicina.* *Farnabius.* *Vivis rapta*] Sic *Thyest.* *A. Q.* 4. v. 753. *Erepta vivis extra pectoribus tremunt.* Rapi illa consuevissent, ut spirantia & palpitantia consulerentur, *Arnobii,* *Virgilio* & aliorum testimoniis probat *Barnabas* pag. 23. *Delrius.*

392. *Nomen.*] *Regicidæ* nomen. *Farnabius.*

393. *Ipse*] Per necromantiam, vel sciomantiam evocandus est ab inferis *Laius,* vel umbra *Laii.* *Idem.*

396. *Populus*] *Umbra.* *Idem.*

Nam te, penes quem summa regnorum est, nefas
 Invisere umbras. *Oedip.* Te Creo hic poscit labor,
 Ad quem secundum regna respiciunt mea. 400
Tires. Dum nos profundæ claustra laxamus Stygis,
 Populare Bacchi laudibus carmen sonet.

398. *Nam te*,] Nota Regibus non licuisse interesse sacris inferorum; quibus manes invocabantur. Nam inferos adire (secundum poëtas) *Aneas*, & *Vlyses*. Fortassis tectum quid & ingeniosum hic latet, & in adulationem Principis; quem negat fas adire inferos. Mos enim invaluerat, mortuos Imp. numero Deorum ascribere. An etiam respexit ad Dialis flaminis conditionem? cui certe non licuit locum, in quo bustum erat, unquam ingredi, neque mortuum attingere, ut *Gellius* refert. Sed prius illud amplius placet. *Delr.* Commentatores quærunt causas, nec explicant. Ego puto simpliciter, quia haud licitum regibus videre

aut tractare feralia, non magis quam imperatoribus *auguratu vetustissimæ ceremoniæ præsidiis*, ut loquitur *Tacitus* lib. 2. *Annalium*. De quo more ego plura in libellis *Suspicionum*. *Græterus*.

399. *Te Creo*] Sufficit huic negotio *Creonta*. *Farnabius*.

402. *Populare*] Pop. Thebano peculiare & solenne. nam & Bacchus Thebanus. Hymnus Thebanis peculiaris, & solitus. Festus: *Popularia sacra sunt (ut ait Labeo) quæ omnes civitates faciunt, nec certis familiis attributa sunt.* *populare* ergo quod totius populi. *Ennius Annal.* *Quam de tuas omnes legiones ac populares.* *Delrius*.

C H O R U S.

Canit Chorus dithyrambum, qui Bacchi gesta & inventa continet.

Effusam redimite comam nutante corymbo,
 Lucidum cæli decus, huc ades votis,
 Mollia Nisæis armatæ brachia thyrsis,

405
Quæ

403. *Redimite*] O Bacche redim. com. *atque hæc transpositis præferenda vulgata lectioni, ubi Chorus populares seque invicem hortantur.* *Farnabius*. Bacchi legem jussisse, ut comites ejus nigra hederæ foliis & corymbis coronarentur, docet *Dionys.* *Aster*, & *Bacchum* comatum pingi constat. *Delrius*.

404. *Cæli decus*,] Bacchus enim idem cum Sole, qui *crinitus* scil. radiis: *perpetuo juvenis*. quia in cursu constans & omnia vivificans; *firmosus*, quippe omnia illustrans. Et hæc rite invocatur, quia *λοιζεύει*, ut *supr. vers. 36.* & 109. *Farnabius*.

405. *Nysæis*] Decem *Nysæ* sunt. quoties autem nullo adjecto restringitur, Indica illa intelligenda est, prope quam in antro Bacchus à nymphis est enutritus. *Farnab.* *Armatæ brachia thyrsis*,] Satis commode videntur transpositi versus, & sic mutatum pro *armati*, quod editi scriptique fere habent libri. Dubium tamen me reddit optimus codex, qui & versum pristino loco servat & exhibet *armatus*: quasi tam hunc quam primum versum choti de ipso Baccho velit intelligi: eum vocari *redimitum effusam comam nutante corymbo & armatum mollia brachia Nisæis thyrsis*. Neque enim minus Bacchi

Quæ tibi nobiles Thebæ, Bacche, tuæ
Palmis supplicibus ferunt.

Huc adverte favens virgineum caput,
Vultu sidereo discute nubila,
Et tristes Erebi minas, 410
Avidumque fatum.

Te decet vernis comam floribus cingi,
Te caput Tyria cohibere mitra;
Ederave mollem baccifera
Religare frontem. 415

Spargere effusos sine lege crines,
Rursus adducto revocare nodo.
Qualis iratam metuens novercam
Creveras falsos imitatus artus,
Crine flaventi simulata virgo, 420
Luteam vestem retinente zona.

Inde

chi quam Thebaidum *mollia* brachia.
Gronovius. *Thyrsis*.] Thyrsus erat
lancea hederæ frondibus occultata, ut
hederæ amicis metum tolleret; hosti-
bus, dolosa cuspis lanceæ vulnus infli-
geret. ab hoc thyrso Bacchus *thyrsifer*,
Bacchæ *thyrsifera* Latinis: Nævius
Lycurgo: *Pergite thyrsifera Baccha*,
Bacchico cum schema. Græcis *θύρσο*
λόγχοι, quæ vox dolosam illam cu-
spidem indicat. Athenæus auream
thyrsolanceam in manu habuisse docet
Liberum, cum de illo inquit: *εἶπεν*
ὁ παῖς ῥησὶ ῥευσὲν θύρσολόγχον.
Delrius.

408. *Virgineum*] *Herc. Fur. v. 473*.
Farnabius.

409. *Vultu sidereo*] *Formoso*.

410. *Triites*] *Suprà vers. 160. &*
deinceps. Farnabius.

411. *Avidumque*] *Mortem insatia-*
bilem. Idem.

412. *Floribus*] *Vnde ἄνθος di-*
ctus. Idem.

413. *Tyria*] *Purpurea, vel Lydia*.
Herc. Fur. vers. 470. Idem. Mitra;

αἰνῆσι *Mitra* autem vox Syriaca tam
matrum quam virginum ornamen-
tum, quo caput vinciebant, signifi-
cans; Latine, *vitra*. *Propertius: Cui-*
xit & acceptas altera vitra coma. *Delr.*

414. *Ederave*] *Hedera, quæ co-*
rymbos nigros fert, se Bacchus coro-
navit; vel propter similitudinem quam
habent folia & fructus cum vite; vel
quod corollæ hederaceæ infusa frigidi-
tate vaporis resistunt, viniq; poten-
tiam siliunt. Farnab. Baccifera &c.] *Sic*
omnino legendum. Haud recte qui
substituere Baccifera, atque interpreta-
tantur, quæ fertur à Baccho & Bac-
chis. Requiro enim exemplum similis
compositionis; quippe composita hu-
jusmodi activa sunt, non passiva. Gru-
terus.

417. *Adducto*] *Collecto in nodum*
& in terga rejecto. Farnabius.

418. *Qualis*] *Qualis infestam pel-*
licibus Iovisque filiis Iunonem me-
tuens, virginis os habitumque gerens
larebas in anatro Nycteo. Suprà v. 408.
Idem.

Inde tam molles placuere cultus,

Et sinus laxi, fluidumque syrma.

Vidit aurato residere curru,

Veste cum longa tegetes leones,

425

Omnis Eoæ plaga vasta terræ,

Qui bibit Gangem, niveumque quisquis

Frangit Araxen.

Te senior turpi sequitur Silenus aſello,

Turgida pampineis redimitus tempora fertis.

430

Condita laſcivi deducunt orgia myſtæ.

Te Baſſaridum comitata cohors,

Nunc Edoni pede pulſavit

Sola

422. *Vnde tam molles placuere*] Tolle interrogationis notam, & ſcribe cum Flor. Mog. & Cruſer. *Inde tam molles*. Hinc, inquit, ex hac fabula, quod metu noverca latuiſti diſſimularis habitu puellari, hinc, inquam, eſt quod hodieque tibi, quamvis forti & bellatori, molles cultus placent. Mox Florent. *Frangit Araxen*. non *Araxem*. Gronov. Origenes lib. 3. contra Celſum, tradit Bacchum muliebri habitu amicum eſſe, vocatque Manalam. *Deltrius*.

423. *Laxi*,] Diſcincti. *Farnabius*. *Syrma*] Hercul. Fur. verſ. 474. *Idem*.

425. *Veſte*] Cum ſymate tegetes leones curru tuum trahentes, ut & tigres & lynces. *Idem*.

426. *Omnis*] Orientales mundi partes; India maxime & Scythia. *Suprà* verſ. 114.

427. *Gangem*,] India fl. *Farnab.* *Niveumque*] Armenia fluv. nivibus auctum; vel frigidum. addit enim *Frangit*. vel, gelu conſtrictum; vel rariſus ſecat. vel reſpicit ad nomen fluvii, ab *ἀργίος* ſtrango. *Idem*.

429. *Silenus aſello*,] Alumnus & nutritor Bacchi. *Idem*. Ovid. *Metamorph.* 4. — *Baccha Satyrique ſequuntur*, *Quique ſenex ſerula titubantes ebrius artus ſuſtinet*, & pando non for-

riter haret aſello. Sileni Mythologiam docet Natalis lib. 5. Mytholog. cap. 8. Silenos Nicandri ſcholiaſtes in *Alexipharm.* dici tradit *δρότ' ἑσθλαίνεις, ὁ ἐστὶ λαιδωρεῖν*, & eoſdem appellari ſatyros: cui repugnat Nonnum, eos diſtinguens his verbis. *Καὶ λαοίων Σατύρων κεντρειδ' αἰμα φηδλης. Σιληνῶν τε φάλαγχα*, &c. *Deltrius*.

430. *Turgida*] *Inſtata heſterno ut ſemper Iaccho*. *Farnabius*.

431. *Condita*] Nonniſi initiatiſte-velanda; variis obſta frondibus; non ſub dium rapienda. *Idem*. *Orgia*] Bacchanalia, ab *ὄργης* furore; vel *τῶν ὄρων* montibus qui reſonant nocturno Bacchantium clamore; vel *δρότ' εἰργειν* ab arcendo à myſteriis profanos. *Idem*. *Myſtæ*.] Myſteriorum periti, initiati facris, à *μυσταῖς*. *Idem*.

432. *Baſſaridum*] Bacchi miniſtrum, *δρότ' ἑσθλαίνεις* à vociferando: vel à vulpinis pellibus quibus cingebantur: Baſſares enim Thracibus ſonant *vulpes*; (qua ratione & ſecutum deducitur, & Baſſaris pro meretrice ſæpe uſurpatur) *alii* à demiffa & talarum veſte qua induebantur Bacchi miniſtri, *Idem*. Harum nomina habes apud Nonnum *Dionyl.* 18. *Deltrius*.

433. *Nunc Edonii pede*] *Scribe*, *Edoni*

Sola Pangæi; nunc Threicio
 Vertice Pindi; nunc Cadmeas 435
 Inter matres impia Mænas
 Comes Ogygio venit Iaccho,
 Nebride sacra præcincta latus,
 Tibi commotæ pectora matres
 Fudere comam : thyrsumque levem 440
 Vibrante manu, jam post laceros
 Pentheos artus Thyades œstro

Mem-

Edoni. Sunt enim Ηδωνοί. Staius lib. 5. Edonas hiemes Arctonque frumentem Excipere, iam monuit G. Fabricius. Flor. Edono. quod esset, Edonorum more. Sed quod sequitur, quomodo cohæret? Lege: nunc Threicio Vertice Pindum. In altissimo Thraciæ loco. Neque enim ausim rescribere, etsi blandiatur. Nunc Edono pede pulsari Sola Pangæi; nunc Threicio Turbine Pindum. Vt chororum modi significentur. Gronovius.

434. Pangæi;] Thraciæ promontorii Macedoniam versus. Farnabius.

435. Cadmeas] Thebanas. Idem.

436. Mænas] Baccha. à μέλαινα. Idem.

437. Ogygio] Thebano, ab Ogyge rege. Idem. Iaccho,] Baccho Διὸς Ἰακχίου, à vociferatione ebriorum. Idem.

438. Nebride] Hinnuli pelle Baccho sacra, qua ipse amiciebatur : unde νεβροδὴς dictus, & νεβροδότης. Idem.

439. Matres] Thebaid. vers. 17. Idem.

442. Thyades] Bacchico furore percitæ : à θύα, fetor impetu. Bacchæ Thebanæ. Thyades (ait Pausan. in Phoc.) sunt Attica femina, qua in Parnassum quotidie venientes, cum Delphicis mulieribus arcana Libero patri sacra peragunt. sed poetæ latius sumere cor sineverunt. Deltrius, Oestro] Latine asilus, Græce οἶστρον. Virgilius Georg. 3. Est lucos Silari circa, illici-

busque virentem Plurimus Alburnum volitans; cui nomen asilo Romanum est, astrum Graii vertere vocantes, Asper, acerba sonans, quo tota exterrita silvis Dissugiunt armenta: — Romanum nomen suo iam tempore periisse, & Græcum tantum in usu fuisse scribit Seneca epist. 59. Oestrum quidam cum tavano confundunt, quem Græci μέωπα vocant, in quibus Plinius lib. 11. cap. 28. & Apollonius l. 1. ubi cum de œstro ageret, dicit: ὄντε μέωπα βοῶν κλειεῖσι νομῆσσι, que in tavano vocant bubulci. & glossarium Latino-Græcum; Asilio μέωρον βῶων κὶ σκορπίων. Græco-Latinum: οἶστρον ὁ μέωπ. Tabanus, asilio. Aristotel. in animal. hist. docet οἶστρον circa fluvios, μέωπα in silvis nasci. vide Scholiast. Apoll. in lib. 1. v. 205. & Wottonum lib. 9. de differ. animal. cap. 213. Obtinuit, ut μέωρα ποσειδῶς furiosi dicantur Oestro perciti, ab Eutipide, apud Galenum lib. 3. de Hippoc. & Platone. dogmar. cap. 4. & Latinis passim Philostratus in Imag. Penthei pingit. Bacchum τῆς οἶστρον ἀεζοβαρυδὸς αὐτῆς γυναικῆν. œstro pungentem & furiantem mulieres. Aelianus quoque lib. 3. var. hist. refert Lacænas, Sicyonias, & Thebaides olim hoc Bacchi œstro infestatas, tresque Minyades, Leucippem, Alcippem & Alcithoëm eodem asilo stimulas, infantulum Leucippes, quem hinnuleum putabant, discerpisse. Quam flebiliter Pentheum Agavæ mater luterit,

Membra remissæ, velut ignotum
Videre nefas.

Ponti regna tenet nitidi matertera Bacchi, 445
Nereidumque choris Cadmeia cingitur Ino.

Jus habet in fluctus magni puer advena ponti
Cognatus Bacchi, numen non vile, Palæmon.

Te Tyrrhena puer rapuit manus,
Et tumidum Nereus posuit mare, 450

Cærulea cum pratis mutat freta.

Hinc verno platanus folio viret,

Et Phœbo laurus carum nemus:

Garrula per ramos avis obstrepit.

Vivaces ederas remus tenet. 455

Summa ligat vitis carchesia.

Idæus prora fremuit leo.

Tigris puppe fedet Gangetica.

Tum

xerit, ita describit Nonnus lib. 46. Dionys. ut vix queat mœstius & lacrymabilis. *Delrius.*

443. *Velut*] Sanæ menti restitutæ lugebant faciinus, quod furiatæ admisisissent.

445. *Matertera*] Ino. Thebaid. vers. 23. *Farnabius.*

446. *Cadmeia*] Sic Claudianus: *Cadmeia ludis Leucothoë.*

De Ino seu Leucothoë multa Pausanias in Atticis. *Delrius.* Ino.] Ino Athamanti Melicertam peperit, cum quo mariti furorem fugiens, in mari submersa, credita marinorum Deorum numero addita Græci *Leucothoë*; Latini *Matutam*, filium illi *Palæmonem*, hi *Porcumnum* nuncupant. latè hæc Nonnus lib. 8. & 9. Pausan. in Attic. & Mellænic. Plutarchus in Camillo. Apollod lib. 3. Biblioth. Ovid. lib. 1. & 4. Metam. & 6. Fast. sed alia longè narrat Aristides in Isthmica 1. quem legat, qui multa de Leucothoë & Palæmone volat. vide etiam vers. 22. Thebaid. *Idem.*

448. *Cognatus*] Sobrinus Palæmon,

factus Deus maris Porcumnus. *Ibid. Farnabius.*

449. *Te Tyrrhena*] Piratæ Tyrrheni rapuerant Bacchum in navim, dumque ipsum ligare vellent, Bacchus piratas in furorem vertit; quo correptis, mare visum est pratium floribus & arboribus confitum; mali in vites verti, remi in serpentes, jamque leo visus est proram obsidere, tigris puppim, quo attoniti dejiciunt se in mare & Delphines facti sunt. *Idem.*

450. *Et tumidum Nereus*] Flor. & nostræ membranæ, *timidum*. quasi reverentia Bacchi. Inferius: *Divite Pæctolos*, non *Pæctolus*. Gronovius.

453. *Laurus*] Suprà vers. 16. *Farnabius.*

455. *Vivaces*] Quæ jure virentes, ne hieme quidem decus suam amittunt. *Delrius.*

456. *Carchesia*] Summam mali partem. *Farnabius.*

457. *Idæus*] Horrendus, qualis in Ida monte Phrygiæ. *Idem.*

458. *Gangetica*] Indica à Gange fluv. *Idem.*

Tum pirata fieto pavidus natat;
Et nova demersos facies habet. 460

Brachia prima cadunt prædonibus,
Illisumque utero pectus coit.

Parvula dependet lateri manus,
Et dorso fluctum curvo subit:

Lunata scindit cauda mare, 465

Et sequitur curvus fugientia carbasa delphin.

Divite Paçtolos vexit te Lydius unda,

Aurea torrenti deducens flumina ripa.

Laxavit victos arcus Geticasque sagittas

Lactea Massagetes qui pocula sanguine miscet. 470

Regna securigero Bacchum sensere Lycurgi.

Sensere terræ te Dacum feroces:

Et quos vicinis Boreas ferit

Arva mutantes: quasque Mæotis

Alluit

461. *Brachia prima*] Hoc carminis genere usus fuit Pomponius Secundus, apud Terentianum, his verbis: *Pendat ex humero dulcis chelys Et numerus edat varios; quibus Assonet omne virens late nemus Et tortis errans qui flexibus.* Delrius.

463. *Parvula dependet*] Ovidius Metam. 3. hanc rem fusius expresseit, hoc modo: *In spaciū vestire manus breve vidit, & illas Iam non esse manius, jam pinnas posse vocari.* Idem. *Manus.*] Pinna loco manuum. *Farn.*

464. *Curvo*] Ex hominibus facti Delphines incurvi. *Idem.*

465. *Lunata*] *Falcata* novissima cauda est, *Qualia dimidiæ sinuantur cornua Lunæ.* Idem.

467. *Paçtolos*] Paçt. Lydiae fluv. vexit te rectorem unda autifera. *Idem.*

470. *Massagetes*] Scythiæ pop. qui lac commistam potant cum sanguine equino. *Idem.*

471. *Regna*] Thracia, vid. Herc. Fur. vers. 902. *Idem.* *Securigero Lycurgi.*] Lycurgus, Dryantis F. rex Thraciæ, Bacchum omnî, quâ potuit

injurîa affectis, bello superavit, egit in exilium, interfecit, ut scribit Iul. Firmicus lib. de myteriis & erroribus prophan. relig. cap. 6. Verum ehmici finxerunt contraria, victum Bacchi artibus Lycurgum contemta religionis gravissimas penas dependisse. Plutarchus in lib. de poet. leg. scribit eum, cum vites omnes è Thracia conaretur excindere, sibi crura secuti incidisse; huc noster respicit. Higin. cap. 132. tradit furore correptum, uxorem & liberos trucidasse, & à Pantheris, quas Dionysus immiserat, in Rhodope læceratum. Apollodorus lib. 3. Bibliothec. ab equis in Pangæo discerptum; Homerus excæcatum dumtaxat; alii sibi manus intulisse. multa Eustathius ad 6. Iliad. *Delrius.*

472. *Te Dacum*] Vide Thyest. 369. sic Horat. *te Dacus, te profugus Scythæ.* *Farnabius.* In emendationibus Solini cap. 52. num. 3. monui, hic legendum esse *Sacarum.* in qua sententia adhuc sum. male in v. l. continetur *Zadacum.* *Delrius.*

474. *Arva*] Herc. Fur. v. 532. *Farn.*
X 4 *Mao-*

Alluit gentes frigida fluctu:

475

Quasque despectat vertice summo

Sidus Arcadium, geminumque plaustrum.

Ille dispersos domuit Gelonos:

Arma detraxit trucibus puellis:

Ore dejecto petiere terram

480

Thermodontiacæ graves catervæ;

Positis tandem levibus sagittis,

Manades factæ. facer & Cithæron

Sanguinè inundavit,

Ophioniaque cæde.

485

Præcides silvas petiere: & Argos

Præsente Bacchum coluit noverca.

Naxos

Maotis] Scythiæ palus. *Farnabius.*

475. *Alluit gentes frigida fluctu:*] *Quidam frigidò. Florent. rigidò. Infra: frigore æterno rigens. Martiali rigens Dircenna placabit frim, & aquam portare rigentem. Columella lib. 9. 14. recentissimi rigoris aqua infusa. Gron.*

476. *Quasque*] Et si qui directe subjacent utris, laderibus Borealibus. *Hercul. Fur. vers. 6. & 128. Farnabius.*

478. *Gelonos:*] Sarmatiæ pop. *Hercul. Fur. 538.*

479. *Trucibus*] Amazonibus. *Hippolyt. vers. 397. Farnabius.*

480. *Ore; Mortem oppetiere. Hercul. Fur. vers. 895. Idem.*

481. *Thermodontiacæ*] *Hercul. Fur. vers. 245. Idem.*

483. *Levibus sagittis, Mites factæ.*] *Vulgares libri syllaba adaugent: Mites sunt factæ. Sed præclare optimus codex: Postisque tandem levibus sagittis Manades factæ. Hoc est, omisso habitu & armatu Amazonio nebridem & thyrsum sumpsere & inter Mænades Bacchum veneratæ ac secutæ sunt. Mox pro Ophioniaque Grotius ad marginem: Echioniaque cæde. Pentheus enim Echionides. Flor. etiam: Sanguine undavit. Gronov. Cithæron] Mons prope Thebas. *Farnabius.**

486. *Ophioniaque*] Thebana, ab Ophione superstitè ex iis, qui è serpentis dentibus nati sunt. *Herc. Fur. 259. Hoc est Penthei & comitum Bacchi contemptorum sang. Idem.*

486. *Præcides*] Cum Præci Argivorum regis filia Lunonis formæ, suam præferrent, eademque Bacchum colere recusarent, injicit iis furorem Liber, ut sibi yaccæ visæ in sylvas fugerent & impleverit falsis mugitibus agros. hæc ultio Iunoni usque adeo grata, ut deinceps privigno conciliata faveret. *Farn. Et agros Præsidentem Bacchum*] Priscæ editiones & scriptorum vulgatum manus omnis, *Præsidentem*, quod ratione carminis, ut putat, habita delevit Fabricius, & supposuit, *Præsidentem*. Delirius malit, *Vindicem*, aut *Præsidentem* jubet intelligi Naxi. *Quid* autem, quod Bacchum noverca coluisse dicitur? Nempe, aiunt, ultio de Præci filiabus adeo grata fuit Iunoni, ut deinceps reconciliata privigno faveret. At ille non in Iunonis gratiam, sed proprio dolore Præcidas in furorem egit. Pulcre & vere liber optimus: *Præcides silvas petiere: & Argos Præsente Bacchum coluit noverca.* Hoc est, ipsi Argivi, tam manifesto numine Bacchi commoti, quamvis peculiatu Iunonis in turba essent, eamque

Naxos *Agæo* redimita ponto
 Tradidit thalamis virginem relictam,
 Meliore pensans damna marito. 490
 Pumice sicco
 Fluxit Nyctelius latex.
 Garruli gramen secuere rivi,
 Combibit dulces humus alta succos,
 Niveique lactis candida fontes 495
 Et mista odoro Lesbia cum thymo.
 Ducitur magno nova nupta cælo.
 Solemne Phæbus carmen
 Edit infusus humero capillis.
 Concutit tedas geminus Cupido. 500
 Telum deposuit Juppiter igneum,
 Oditque Baccho veniente fulmen.

Lucida

eamque novercam scilicet illius præ-
 sentem haberent, nihil offensam deæ
 veriti, coluere & ipsum honoremque
 ei habuere. Ne quis versus modulum
 repugnare putet, par est huic similif-
 que inferius: *Oditque Baccho veniente*
fulmen. Nam & sic Florentinus. *Gron.*
 488. *Naxos*] Hippolyt. vers. 757.
Farnabius. Cyclades insulae in *Agæo*
 sunt, Andros, Myconos, Tenedos,
 Naxos, Delos, Seryphus, Gyaros,
 Rhenia, omnium altissima Naxos,
 quæ etiam Dia, teste Callimacho, &
 Strongyle & Dionysias vocata, teste
 Plinio lib. 4. cap. 12, à vinearum ferti-
 litate. quare à Papinio in Achilleid.
Bacchica dicitur, ut Baccho sacra.
Delius. *Agæo*] Theb. 313. *Farn.*
 489. *Virginem relictam*] Ariadne
 à Theseo in Naxo deserta, ibidem Bac-
 cho nupsit: qua in re tamen non satis
 Plutarchus in Theseo & Nonnus.
 Dionys. *μω'*. conveniunt. *Delius.*
 492. *Fluxit*] Bacchus è terta aquam
 elicit, lac, vinum, mel. Eurip. *Πεί*]
ζαλαχία πείον, *Πεί* *ε'* *οίνου*, *Πεί*
] *μίλιον* *Νέκταρος*. *Farnabius.*
Fluxit Nyctelius latex.] Scribe, *Ny-*

ctelius, *ἄπο* *Ἰ* *νυκτελείων*. Ovid. lib. 4.
*Nyctelius*que Eleleusque parens & *lac-*
chus & *Euan.* Gronovius.
 493. *Garruli*] *Dulci labentes mur-*
more rivi. *Farnabius.*
 495. *Niveique lactis candida fontes*]
Florent. candidos: ut & *Vossianus*
*Heinsianus*que minor & notat è qui-
 busdam *Comelinus.* *Gronovius.*
 496. *Lesbia*] *Fragrantia* vina è
Lesbo inf. *Ἀέθριον* *ἑαδὴ* *νέκταρος*
ἀγῆ *Ἀμβροσία* *ὄμοιον*. *Farnabius.*
 497. *Nova*] *Ariadne* Baccho nu-
 pta & in cælum relata. *Idem.*
 498. *Carmen*] *Epithalamium*, *ἡ-*
τοιχομηνίον. *Idem.*
 500. *Concutit tedas*] *Faces* nuptia-
 les (de quibus *Thebaid.* 263. & 407.)
 præferbat. *Idem.* Ex ritu antiquo
 egregie liber, *Concutit*. Scis in nuptiis
 faces præferri solere, & plerumque à
 pueris. Huc respiciens vult Bacchi &
 Ariadnes cætui preluxisse Cupidinem
 utrunque. *Lipsius.* Pro *concutit*, alii
concinat. *Geminus*] *Mutuus*: vel ut
 vers. 274. Hippolyt. *Farnabius.*
 502. *Oditque*] *Semeles* infautique
 concubitus memor. *Idem.*

Lucida dum current annosi sidera mundi,
 Oceanus clausum dum fluctibus ambiet orbem;
 Lunaque dimissos dum plena recolliget ignes; 505
 Dum matutinos prædicet Lucifer ortus;
 Altaque cæruleum dum Nerea nesciet Arctos;
 Candida formosi venerabimur ora Lyæi.

503. *Lucida*] Semper itaque Bacchum venerabimur. *Farnabius.*

504. *Oceanus*] Terram insulæ modo comprehendi ab Oceano, & cingi omnem significat. sic Dionysius Afer: *ἡ γαίης Ωκεανὸς ἀπὸ δὲ θάλασσης γαίης ἀπὸ πύλων.* quod, teste Strabone, primus Homerus fuit commentus, ceteri Geographi quoque postea sunt secuti: adeo ut Ethicus affirmet Senatui compertum, orbem terrarum mari, ut limbo quodam cingi. nata opinio, quod terram per se globum efficere & rotundam putabant. *Delrius.*

505. *Lunaque*] Luna cum plena

fuit, paullatim lucem deperdit, & obscuratur, donec Novilunium seu Neomenia sit: tum se recolligens rursus & corniculans, paullatim amissam recuperat: & primo *Menocides*, mox *Dichotomus*, deinde *Amphicyrtos* effecta, tandem rursus *Panfelenos* seu plena apparet, & sic dimissos plena ignes recolligit. docet Aristoteles & Græci ejus interpretes in lib. 2. de cælo cap. 11. *Idem.*

507. *Altaque &c.*] *Thyest.* v. 476. *Farnabius.*

508. *Lyæi.*] *Α λυω*, ut Liber. *Quod curâ solvat corda, Lyæus erit.*

ACTUS TERTIUS.

OEDIPUS. CREON.

Indicat regi Creon ex necromantia, seu maris sciomantia, intellexisse se interfectorem Læi Oedipum fuisse, ille fretus opinione sua de Polybo patre negat, & post jurgia Creontem in carcerem conjici jubet.

Oedip. **E**t si ipse vultus flebiles præfert notas,
 Expone cujus capite placemus deos. 510

Creon. *Fari jubes, tacere quæ suadet metus.*

Oedip. *Si te ruentes non fatis Thebæ movent,*

At sceptrâ moveant lapsa cognatæ domus.

Creon. *Nescisse cupies, nosse quæ nimium expetis.*

Oedip. *Iners malorum remedium ignorantia est.* 515

Itane

510. *Expone cujus capite*] *Florent. Expreme.* Gronovius.

512. *Si te ruentes*] *Si non publicæ salutis causa, mihi tamen qui fororem tuam duxerim tuæque familiæ hoc tri-*

bue, cui frustra erit regnum, ubi perierunt omnes subditi. *Farnabius.*

515. *Iners*] *Ignavum vel inops, neque enim qui ignorat malum, remedium curat.* *Idem.*

521. *Vile]*